

STORTINGET

Representantforslag 160 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Kari Elisabeth Kaski og Nicholas Wilkinson

Dokument 8:160 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Kari Elisabeth Kaski og Nicholas Wilkinson om 10 konkrete tiltak for å gjøre kampen mot arbeidslivskriminalitet enklere og mer effektiv

Til Stortinget

Bakgrunn

Arbeidslivskriminaliteten brer om seg i stadig nye bransjer. Mennesker utnyttes, og fellesskapet snytes for skattepenger. Det er bred politisk enighet om å stoppe arbeidslivskriminaliteten. Samtidig opplever folk som jobber i ulike etater, utfordringer med at de virkemidlene de har tilgjengelig, ikke er tilstrekkelige.

Arbeidslivskriminalitetssentrene rapporterer om utfordringer med å stoppe kriminelle i arbeidslivet blant annet på grunn av et lovverk som gjør det vanskelig å samarbeide og utveksle informasjon etatene imellom. De ansatte på arbeidslivskriminalitetssentrene løfter fram en rekke tiltak og lovendringer for at de kan jobbe mer effektivt mot arbeidslivskriminaliteten. Det er krevende for de ulike etatene å samarbeide når de er bundet av taushetsplikten seg imellom.

Sverige har et lovverk som skal bøte på den typen problemer. Det vises her til utdrag:

«Lag (2016:774) om oppgiftsskyldighet ved samverkan mot viss organisert brottslighet

1 § Denna lag gäller vid särskilt beslutad samverkan mellan myndigheter för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som

1. är av allvarlig eller omfattande karaktär, och

2. bedrivs i organiserad form eller systematiskt av en grupp individer.

2 § Inom ramen för samverkan enligt denna lag ska en myndighet trots sekretess lämna uppgift till en annan myndighet om det behövs för den mottagande myndighetens deltagande i samverkan.

En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intrasse som sekretessen ska skydda har företräde framför intrasset av att uppgiften lämnas ut.

3 § Endast myndigheter som regeringen bestämmer ska vara skyldiga att lämna eller ska få ta emot uppgifter enligt denna lag.»

I dag er det tilfeller der Arbeidstilsynet møter folk som «kom i går» og ikke har HMS-kort, og Arbeidstilsynet kan kun be dem oppgi navn og fødselsdato. Det gjør at Arbeidstilsynet ikke har mulighet til å kontrollere dette hvis det ikke er andre etater med denne hjemmelen til stede (som Nav eller politiet).

Arbeidstilsynet har pr. i dag heller ikke hjemmel til å bruke sine virkemidler der virksomheter eller andre unnlater å gi opplysninger til Arbeidstilsynet, jf. § 18-5 i arbeidsmiljøloven. Denne hjemmelen finnes i dag i allmenngjøringsloven, men ikke i arbeidsmiljøloven. Der som en virksomhet ikke gir opplysninger som Arbeidstilsynet har bedt om etter § 18-5, har ikke Arbeidstilsynet andre sanksjonsmuligheter for å få opplysningene enn å politianmelde forholdet. Erfaringsmessig er dette tungvint, og politiet henlegger ofte sakene. Arbeidstilsynet må derfor få mulighet til å bruke andre virkemidler som pålegg eller lignende dersom virksomheter ikke gir opplysningene de skal. Arbeidsmiljøloven § 18-5 må derfor være en del av grunnlaget som det kan sanksjoneres mot etter § 18-6, som omhandler Arbeidstilsynets virkemidler.

Etatene opplever å mangle virkemidler mot de groveste kriminelle i arbeidsmarkedet, når de for eksempel

kun kan starte etterforskning, ettersyn og kontroller og ikke stanse drift. Mens saken behandles, fortsetter kriminaliteten. På denne måten tappes den norske stat fortløpende for velferdsmidler.

Etter utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav b er det kun det å formidle tjenester til en utlending som innebærer en utilbørlig utnyttelse av vedkommende, som er straffbart. Forslagsstillerne ønsker at regelverket også straffer den som utnytter utlendingen direkte. En slik bestemmelse vil være nyttig i arbeidet for å stoppe arbeidslivskriminalitet i bransjer hvor det forekommer slavelignende forhold. Lovendringen vil bidra til en enklere etterforskning av slike saker og sannsynligvis flere tilståelsesdommer.

Politiet

I dag har politiet en mulighet til å stanse pågående kriminalitet i henhold til politiloven § 7, hvor de har en hjemmel til å gripe inn for å «avverge eller stanse lovbrudd». Dette er ikke begrenset til ordensforstyrrelser og pågående voldshandlinger og lignende, men også andre myndigheters virksomhetsområde

«når et forhold medfører alvorlige ordensforstyrrelser eller fare for slike, dersom vedkommende organ ikke er tilgjengelig eller inngrep fra dette antas umulig, virkningsløst eller ikke kan skje i tide. Den ansvarlige myndighet skal snarest mulig underrettes om inngrepet.»

Politiet tolker denne regelen slik at dersom de er på kontroll med de ulike etatene som har myndighet på området, kan ikke politiet gripe inn der etaten ikke har hjemmel til å gjøre det. Politiets rolle på slike kontroller blir dermed å sikre at kontrollen går riktig for seg, og ikke å stanse pågående lovbrudd.

Det bør derfor presiseres at politiets mulighet for å stanse/avverge lovbrudd jf. politiloven § 7 også bør gjelde på andre offentlige virksomheters myndighetsområde.

Formålet er at det skal være mulig å utføre kontroller på arbeidsplasser for å avklare om arbeidet utføres i henhold til gjeldende lover og forskrifter, dersom det foreligger informasjon om, eller at omstendighetene gir grunn til å undersøke om dette er tilfelle. I slike tilfeller bør politiet ha mulighet til å gripe inn ved blant annet å presisere hjemmelen i politiloven.

Dersom politiet griper inn som nevnt over med tiltak som varer ut over 48 eller 72 timer, er det å anse som et enkeltvedtak med tilhørende krav til skriftlighet osv. Da må også politiet informere annen respektiv etat dersom vedtaket omhandler en annen etats kontrollområde, jf. politiloven § 7.

Et enkeltvedtak for å avverge, hindre eller forebygge straffbare handlinger er avhengig av et pågående straffbart forhold eller umiddelbar fare for dette og kan ikke ha varighet ut over at det straffbare forholdet eller faren for dette har opphørt.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for forenklet saksbehandling for Arbeidstilsynet, slik at de kan gi pålegg og overtredelsesgebyrer uten å måtte gå gjennom dagens omfattende saksbehandling med varsel.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at etater som Skatteetaten, kemnerkontor, Arbeidstilsynet, Nav, plan- og bygningsetaten og eventuelle andre etater får mer omfattende hjemler, slik at de kan stenge eller stanse ulovlig drift av virksomheter.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at Arbeidstilsynet har myndighet til å be folk om å vise legitimasjon (ID) utenom HMS-kort når Arbeidstilsynet kontrollerer om folk har korrekt lønn og tilfredsstillende arbeidsforhold.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Arbeidstilsynet kan bruke sine virkemidler mot virksomheter som bryter opplysningsplikten jf. § 18-5 i arbeidsmiljøloven, ved å innlemme § 18-5 i § 18-6 første ledd første punktum.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Skatteetaten får myndighet til å gi gebyr ved direkte brudd på lovgivningen (ikke bare som resultat av bokettersyn osv.).
6. Stortinget ber regjeringen sørge for at Skatteetaten har myndighet til å gi reaksjoner på stedet ved avdekking av lønn uten rapportering både for arbeidstaker og arbeidsgiver, samt ved brudd på mva-regelverket ved ikke pliktig registrering og/eller illegal innkreving.
7. Stortinget ber regjeringen vurdere og eventuelt komme tilbake til Stortinget med forslag om endring i politiloven § 7 slik at det er klart at politiet har en tydelig hjemmel til å gripe inn og avverge lovbrudd også på andre myndigheters område.
8. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag, tilsvarende den svenske «Lag (2016:774) om oppgiftsskyldighet ved samverkan mot viss organiserad brottslighet», som sørger for at regler for deling av ellers taushetsbelagt informasjon blir tilsidesatt eller innskrenket når forskjellige etater/myndigheter jobber sammen med kontroll og etterforskning av spesielle kriminalitetsområder.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i utlendingsloven slik at den som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte, kan straffes.

10. Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidslivskriminalitetssentrene har adgang til å føre tilsyn med om regler om pensjonssparing for ansatte blir fulgt.

7. mars 2018

Solfrid Lerbrekk

Kari Elisabeth Kaski

Nicholas Wilkinson

